

Umeå tingsrätt

Mark- och miljödomstolen

YTTRANDE

Mål M 1573-20; Talga AB, ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till gruvverksamhet m.m. vid Nunasvaara Södra, Kiruna kommun

Talga AB ("Talga" eller "bolaget") har tagit del av yttranden från följande organisationer och enskilda: Länsstyrelsen i Norrbottens län ("länsstyrelsen"), aktbil. 185; Lotta Lagermalm, aktbil. 195; Naturskyddsföreningen i Norrbotten, aktbil. 203; Sametinget, aktbil. 209; Saarivuoma sameby, aktbil. 239; Talma sameby, aktbil 268; och Gabna sameby, aktbil. 269.

Mark- och miljödomstolen har genom aktbil. 223 och 226 förelagt bolaget att yttra sig över inkomna yttranden. Bolaget har tidigare genom aktbil. 243 yttrat sig över vissa av de inkomna yttrandena, i de delar dessa inte berör rennäringsfrågor. Bolaget inkommer här med yttrande över ovanstående yttranden vad avser rennäringsfrågorna. Bolaget vidhåller generellt vad som anförts i tidigare inlagor och anför härutöver följande.

A. Inledning och disposition

1. I avsnitt B redogörs för Talgas och motparternas yrkanden och inställningar. Vad respektive motpart har anfört till stöd för sina yrkanden respektive inställning redovisas under relevant delavsnitt i avsnitt 9, med Talgas bemötande direkt i anslutning till synpunkten i fråga.
2. I den utsträckning Talga redan tidigare har redovisat sitt underlag, bedömning eller ståndpunkt i ett visst avseende upprepas inte detta. Synpunkter av enda innebörden att synpunktslämnaren inte delar Talgas uppfattning eller mer allmänna synpunkter om gruvverksamhet på ett generellt plan behandlas inte i det nedanstående, utan i dessa delar hänvisar Talga till vad bolaget anfört i tidigare ingivna inlagor med bilagor samt till kommande huvudförhandling.
3. Bolagets uppdaterade villkorsförslag med anledning av länsstyrelsens yttrande framgår av avsnitt D.
4. De begrepp och definitioner som använts i bolagets tidigare inlagor används med samma betydelse i detta yttrande.

B. Inställning och yrkanden

B.1 Motparter

5. Länsstyrelsen har tillstyrkt ansökan under förutsättning att vissa villkor föreskrivs.
6. Lotta Lagermalm, Sametinget, Saarivuoma sameby samt Talma sameby har avstyrkt ansökan.
7. Gabna sameby har i första hand yrkat att ansökan ska avvisas och i andra hand avstyrkt ansökan.

B.2 Talga

8. Talga vidhåller sina yrkanden såsom angivits i avsnitt A i bolagets komplettering II (aktbil. 109) med tilläggen i bolagets yttrande 2022-09-01 (aktbil. 243).
9. Talga vidhåller de villkorsförslag såsom angivits i bolagets yttrande 2022-09-01 (aktbil. 243) med det tillägg som framgår av avsnitt D.

C. Bemötande

C.1 Sveriges internationella åtaganden avseende samiska rättigheter

10. *Sametinget har hänvisat till ett antal internationella åtaganden rörande urfolks rättigheter – ILO:s konvention nr 169, FN:s konvention om biologisk mångfald, FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter och FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering – och anført att dessa ska tillmätas betydelse i bedömningen av vilket riksintresse som har företräde.*
11. Bolaget har vidtagit åtgärder i syfte att identifiera och hantera de negativa effekter som verksamheten kan tänkas innebära för mänskliga rättigheter, vilket inkluderar påverkan på samerna och deras renskötsel.
12. Frågan är emellertid vilken relevans de internationella åtaganden som Sametinget hänvisar till kan ha för domstolens bedömning i förevarande fall.
13. Folkrätten är inte bindande för domstolen, varken internationella fördrag eller beslut från deras tillsynsorgan. Folkrättens tillämpning i svensk rätt bygger på den s.k. dualistiska principen, vilket innebär att folkrättsliga regler inte har någon omedelbar effekt, utan förutsätts tillämpas av domstolarna först sedan de har införlivats med nationell rätt genom lagstiftning.¹ Även om folkrättsliga principer i och för sig kan ges viss betydelse vid tolkningen av gällande rätt, innebär det inte att en viss bestämmelse kan ges en helt annan innebörd än den som framgår av ordalydelsen.²
14. För det fall domstolen skulle finna att de internationella åtaganden som Sametinget hänvisar till ändå ska tillmätas betydelse i bedömningen av Talgas ansökan om tillstånd till gruvverksamhet vid Nunasvaara Södra, utgör dessa åtaganden inget hinder mot att ett tillstånd beviljas enligt ansökan.
15. För det första, i artikel 8.1 ILO:s konvention nr 169 anges att ”*vederbörlig hänsyn*” ska tas till urfolks sedvänjor och sedvanerätt vid tillämpningen av nationell lagstiftning.³ Det torde innebära att en lämplig nivå av hänsyn ska tas till renskötseln

---

¹ NJA 2020 s.3, p. 94.

² NJA 2020 s.3, p. 95.

³ ILO:s konvention nr 169 (Konventionen om urfolk och stamfolk), artikel 8.1.

vid tillämpningen av nationell lagstiftning. Som angetts i avsnitt C.3, har Talga genomfört omfattande utredningar av den planerade verksamhetens möjliga effekter på rennäringen, bland annat genom att uppdra åt Talma respektive Gabna sameby att genomföra rennäringsanalyser (aktbil. 27 respektive aktbil. 55). Efter samråd med Talma har en rad åtgärder utformats för att undvika eller mildra påverkan från verksamheten, se Bilaga B13 (aktbil. 28). Talgas planerade verksamhet har således anpassats för att minimera påverkan på rennäringen och vederbörlig hänsyn har tagits för att rennäringen fortsättningsvis ska kunna bedrivas i området.

16. För det andra, i artikel 8 (j) i FN:s konvention om biologisk mångfald föreskrivs att varje fördragsslutande part är skyldig att respektera, bevara och bibehålla traditionella sedvänjor ”*så vitt möjligt och så långt det är lämpligt*” och ”*med förbehåll för den nationella lagstiftningen*”.⁴ Vidare stadgas i artikel 10 (c) att varje fördragsslutande part är skyldig att skydda och uppmuntra sedvanligt nyttjande av biologiska resurser i enlighet med traditionella kulturella sedvänjor ”*så vitt möjligt och så långt det är lämpligt*”.⁵ Dessa bestämmelser uppställer således inga absoluta krav, utan framhåller att fördragsslutande parter är skyldiga att vidta de åtgärder som får anses lämpliga med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.
17. För det tredje, artikel 27 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter tillförsäkrar etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, däribland urfolk, såsom det samiska folket, rätten att åtnjuta sin egen kultur. Beslut från FN:s kommitté för mänskliga rättigheter är vägledande, men inte bindande, varken nationellt eller inom folkrätten. I flera viktiga fall har kommittén för mänskliga rättigheter framhållit att endast begränsningar av eller påverkan på renskötseln eller andra traditionella kulturella sedvänjor inte nödvändigtvis strider mot artikel 27. För att ett visst handlande ska anses strida mot artikel 27 krävs att de individer som berörs *förvägras* sina rättigheter.⁶
18. Efter att noga ha beaktat synpunkterna från Talma och Gabna sameby, liksom utredningarna från de av Talga anlidade konsulterna, menar Talga att den planerade

---

⁴ FN:s konvention om biologisk mångfald, artikel 8 (j).

⁵ FN:s konvention om biologisk mångfald, artikel 10 (c).

⁶ Se exempelvis *Länsman v. Finland I*, Comm. No. 511/1992, p. 9.4; och *Länsman v. Finland II*, Comm. No. 671/1996, p. 10.3.

verksamheten vid Nunasvaara Södra inte påtagligt kommer att försvåra möjligheten att bedriva rennärning i området. Givet att lämpliga förebyggande och skadereducerande åtgärder vidtas, gör Talga bedömningen att det kommer vara möjligt för Talma samebys rennärning att samexistera med den planerade verksamheten. Vidare kommer den planerade verksamheten endast att ha en liten påverkan på Gabna sameby, och ingen direkt påverkan på Saarivuoma sameby. Eventuella störningar på rennärningen från den planerade verksamheten innebär inte att rätten för medlemmarna i de berörda samebyarna att åtnjuta sin egen kultur förvägras.

19. I bedömningen av huruvida ett visst handlande ska anses förenligt med artikel 27 ska beaktas bl.a. om det säkerställs att medlemmar av minoritetsgrupper som påverkas av det aktuella beslutet också fått tillfälle att delta i beslutsprocessen.⁷ Ända sedan Vittangi gruvprojekt inleddes år 2011 har Talga gjort upprepade och erforderliga ansträngningar att engagera och konsultera företrädare för Talma, Gabna, och Saarivuoma samebyar. Det första mötet mellan Talga och Talma sameby skedde år 2012 i samband med besiktningen av den första provborrningen i Nunasvaara södra. Under perioden 2017–2019 genomfördes samråd med Talma och Gabna sameby. Synpunkterna från samråden har beaktats vid framtagandet av miljökonsekvensbeskrivningen. Efter att ansökan lämnades har samebyarna löpande informerats om bolagets projekt. Samebyarna har, tillsammans med Sametinget, också fått möjlighet att lämna synpunkter som en del av de rättsliga förfarandena kopplade till gruvprojektet, även i denna tillståndsprocess.
20. För det fjärde, Sametinget har hänvisat till begreppet fritt och informerat förhandssamtycke (s.k. ”free, prior and informed consent”, **FPIC**). Även om ursprungsbefolkningars rätt att samråda i samband med beslut som berör dem är en väletablerad princip i den internationella rätten avseende mänskliga rättigheter, och FPIC utgör internationell bästa praxis i detta avseende, finns det inte någon faktisk konsensus om dess karaktär och status enligt internationell rätt.⁸

---

⁷ *Länsman v. Finland I*, Comm. No. 511/1992, para. 9.5, referens till CCPR General Comment No. 23: Article 27 (Rights of Minorities), para. 7.

⁸ Se, t.ex., Mauro Barelli, “Free, Prior, and Informed Consent in the UNDRIP” in J. Hohmann and M. Weller (eds.) *The UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples – A Commentary* (Oxford: Oxford University Press, 2018), pp. 245-269.

21. För det femte, artikel 5(d)(v) i FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering uppställer ett förbud mot diskriminering beträffande rätten att äga egendom, både enskilt och tillsammans med andra. I *Rönnbäcken* återkommer FN:s kommitté mot rasdiskriminering flera gånger till vikten av att ta hänsyn till ursprungsbefolkningarnas rättigheter. Dessutom påpekas att det kan utgöra en form av rasdiskriminering om staten inte uppfyller sin skyldighet att samråda med ursprungsbefolkningen avseende beslut som berör dem. Även om beslutet inte är bindande innehåller det flera viktiga rekommendationer för Sverige att reformera den nationella lagstiftningen.⁹ Beslutet påverkar dock inte hur mark- och miljödomstolen materiellt ska tillämpa befintlig lagstiftning och pröva förevarande ansökan.
22. Slutligen bör det noteras att även om vissa mänskliga rättigheter, såsom rätten till liv eller rätten till frihet från tortyr, är absoluta, erkänner internationell rätt att stater under begränsade omständigheter får vidta åtgärder som begränsar vissa mänskliga rättigheter i den mån sådana åtgärder är nödvändiga för att uppfylla ett allmänintresse och är proportionerliga.¹⁰ Grafitfyndigheten i Nunasvaara Södra har en extremt hög koncentration och kvalitet, vilket gör det möjligt att utvinna grafit med hög avkastning på ett jämförelsevis mindre störningsområde än vad som vanligtvis är fallet vid grafitbrytning. Verksamhetsområdet måste därtill anses vara litet i jämförelse med andra gruvområden i Sverige. Genom att bryta den högkvalitativa grafitmalmen och bearbeta och förädla denna för användning i batterier till elfordon, istället för syntetisk grafit, som ger upphov till mycket stora koldioxidutsläpp vid produktionen, kommer Talgas verksamhet att medföra mycket stora besparingar i koldioxidutsläpp. En livscykelanalys som Hitachi har utfört på uppdrag av Talga visar att Talgas anodproduktion med grafitmalm från Nunasvaara Södra ger 96 procent lägre utsläpp jämfört med konventionell produktion av syntetiskt anodmaterial. Översatt till ett elbilsbatteri om ca 77 kWh, motsvarande en storlek som finns i flera elbilar, blir utsläppsbesparingen 2,9 ton koldioxid per batteri. EU har även listat grafit som en kritisk råvara som är mycket viktig för EU:s

---

⁹ Se t.ex. lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket som trädde ikraft den 1 mars 2022.

¹⁰ Free, prior and informed consent: a human rights-based approach, Study of the Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples, A/HRC/39/62, para. 38. *See also* Report of the Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples, James Anaya – Extractive industries and indigenous peoples, A/HRC/24/41, para. 32.

tillväxt och, tillsammans med ett antal andra råvaror, förknippad med hög försörjningsrisk, vilket kan förhindra utvecklingen av litiumbatteriprodukter, se vidare avsnitt C.2 i yttrandet 2022-09-01 (aktbil. 243). Sammantaget innebär detta att gruvverksamheten fyller ett viktigt allmänt syfte och är proportionerlig.

23. För det fall domstolen skulle finna att de internationella åtaganden som Sametinget hänvisar till ska tillmätas betydelse i bedömningen av Talgas ansökan om tillstånd till gruvverksamhet vid Nunasvaara Södra, utgör dessa sammantaget inget hinder mot att ett tillstånd beviljas.

C.2 Ansökans omfattning och prövningen av ansökan

24. *Gabna sameby och Sametinget har anfört att en samlad bedömning av hela Vittangi grafitprojekt (som utöver malmkroppen Nunasvaara Södra, även omfattar Nunasvaara Norra, Niska Södra och Niska Norra) bör göras i syfte att kunna bedöma miljökonsekvenserna.*
25. Förevarande mål avser endast tillstånd till gruvbrytning m.m. för malmkroppen Nunasvaara Södra. Övriga malmkroppar ingår i Talgas grafitprojekt i Vittangi, men ingår inte i ansökan. Avseende ramen för aktuell prövning hänvisar Talga till vad som anförts under avsnitt C.1 i yttrandet 2022-09-01 (aktbil. 243).
26. *Gabna sameby har framfört frågor om underjordsbrytning och vilka miljökonsekvenser som kan väntas vid denna brytning.*
27. Talga har inte ansökt om att bedriva underjordsbrytning och detta omfattas därmed inte av den aktuella prövningen. Miljökonsekvenserna från underjordsbrytning har följaktligen inte inkluderats i miljökonsekvensbeskrivningen för verksamheten.
28. *Gabna sameby har anfört att hela transportsträckan för gruvtransporterna ska ingå i ansökan som en följdverksamhet. Därtill har bolaget inte redovisat något förslag på alternativa transportvägar från den sökta verksamheten.*
29. Transporterna från verksamhetsområdet kommer att ske med lastbil på Nunasvaara-vägen ut till väg E45. Beroende på årstid uppskattas antalet transporter av förbrukningsvaror samt produkter till mellan fyra och sex lastbilar per dygn, vilket motsvarar åtta till tolv fordonsrörelser. Enligt Trafikverket har väg E45 en årsdygnstrafik avseende lastbilar om 265 fordon per dygn. Transporterna från den

planerade verksamheten medför därmed en mycket liten förändring av de totala lastbilstransporterna på väg E45.

30. Följdverksamheter regleras enligt 16 kap. 7 § miljöbalken. Enligt förarbetena ska hänsyn endast tas till följdverksamheter som har ett direkt samband med den tillståndsprövande verksamheten (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 208). I princip alla slags transporter till och från en tillståndspliktig verksamhet har ett större eller mindre samband med den verksamhet som bedrivs. Frågan vid en tillståndsprövning blir därför var gränsen går för att en följdverksamhet ska anses ha ett direkt samband med den ansökta verksamheten, och därmed ska beaktas vid bedömningen om den ansökta verksamheten ska få komma till stånd.
31. Enligt ett avgörande från Högsta domstolen ska den frågan avgöras genom en sammanvägning av omständigheter som transporternas karaktär och omfattning, var transporterna befinner sig i förhållande till anläggningen samt olägenheterna från transporterna satt i relation till olägenheterna från övrig trafik och verksamhet. Transporterna till och från en anläggning kan utgöra den helt dominerande trafikmängden i anläggningens närområde medan transporterna, när de rör sig längre bort i Sverige eller utomlands, kan utgöra en försvinnande liten del av den totala trafiken och olägenheterna från denna (se NJA 2004 s. 421).
32. Transporterna från den planerade verksamheten på Nunasvaaravägen kommer att utgöra en betydande del av trafiken på vägen och kan därför beaktas som en följdverksamhet inom ramen för ansökan. När transporterna lämnar Nunasvaaravägen och kör ut på väg E45 utgör Talgas transporter däremot en mycket begränsad del av de totala lastbilstransporterna, som mest ca fem procent. Transporterna på väg E45 från den planerade verksamheten utgör därmed en mycket liten del av den totala mängden transporter och kan därför inte anses utgöra en följdverksamhet inom ramen för prövningen. Således ska hela transportsträckan inte ingå i ansökan som en följdverksamhet. Bolaget konstaterar att verksamhetens påverkan genom transporter trots detta har beskrivits i ansökan med underlagshandlingar.
33. Avseende alternativa transportvägar konstaterar bolaget att Nunasvaaravägen är den enda vägen i närområdet som går över Torneälven till väg E45. För det fall denna inte skulle användas av bolaget skulle det krävas anläggande av minst 10 kilometer skogsväg samt anläggande av en ny bro över Torneälven och/eller lastbilstransporter rakt igenom huvudvägen i Jukkasjärvi. Detta skulle medföra en direkt påverkan på

Natura 2000-området, varför transport via Nunasvaaravägen under alla förhållanden bedöms vara det lämpligaste, och i praktiken enda rimliga, alternativet. Alternativa transportmedel har undersökts, men ingen av dem bedömdes som kostnadsmässigt genomförbara på grund av den låga volymen av produkt som ska transporteras, se vidare Bilaga A8 till den tekniska beskrivningen (aktbil. 13).

34. *Sametinget och Gabna sameby har anført att miljøkonsekvensbeskrivningen är bristfällig då den inte i tilrækkelig utstrækning tar hensyn till verksamhetens kumulative effekter eller de sociale og kulturelle effekterne samt at påverkan på anslutende Natura 2000-områden inte har beaktats. Det saknas även en beskrivning av påverkan på Saarivuoma sameby.*
35. Talga har tidigare redogjort för att den planerade verksamheten inte kommer att skada skyddade livsmiljöer i anslutande Natura 2000-område, och att verksamheten inte medför att de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området. Bolaget har därmed i tillräcklig utsträckning beaktat påverkan på anslutande Natura 2000-område. I övrigt hänvisar bolaget till vad som redogjorts under avsnitt B.18 i komplettering I (aktbil. 69), Bilaga B9 (aktbil. 24), Bilaga K9 (aktbil. 82) samt avsnitt C.6 i yttrandet 2022-09-01 (aktbil. 243) inklusive Bilaga 1 (aktbil. 244).
36. Under avsnitt C.3 redogör Talga för sin bedömning avseende påverkan på rennäringen från den planerade verksamheten. Baserat på befintlig forskning och den föreslagna verksamhetens storlek och karaktär kan det konstateras att verksamheten sannolikt kommer att leda till ringa eller liten påverkan på renskötseln. Renskötseln är, utöver en näring, även en form av kulturyttring som är nära sammanvävd med en rad sociala och kulturella aspekter i det samiska samhället. Eftersom påverkan på renskötseln kommer att vara så pass begränsad bedömer bolaget att de sociala och kulturella konsekvenserna för samebyarna också kommer att vara begränsade. Därtill har bolaget angett att man är beredd att vidta lämpliga åtgärder för att i första hand undvika och i andra hand mildra sociala och kulturella konsekvenser för samebyarna. Detta är en av anledningarna till det föreslagna villkoret avseende årligt samråd med samebyarna.
37. Kumulativa effekter på rennäringen har beaktats i avsnitt 8.11 i miljökonsekvensbeskrivning (aktbil. 15). För en närmare redogörelse av kumulativa effekter hänvisar bolaget till avsnitt C.3.8.

38. Konsekvenserna för Saarivuoma sameby har inte specifikt beskrivits i miljökonsekvensbeskrivningen eftersom bolaget har bedömt att samebyn inte är särskilt berörd av verksamheten, se vidare avsnitt C.3.

C.3 Påverkan på rennäringen

C.3.1 Förlorade betesmarker

39. *Sametinget, Gabna sameby, och Lotta Lagermalm har sammanfattningsvis anfört att det finns ett stort kunskapsglapp angående vilka effekter gruvindustrin har på den samiska markanvändningen, att konsekvenserna ofta är större än den påverkan som förutses i miljöprövningen och att forskningsresultat visar på omfattande effekter under driftsperiod men även efter avslutad drift. Samebyarna och deras renskötare besitter den mest relevanta och detaljerade kunskapen om deras markanvändning och renskötselns behov och förutsättningar. Samisk traditionell kunskap skyddas av Sveriges internationella åtaganden och ska tillmätas stor betydelse i målet.*
40. Sametinget har uppgett att det finns flera forskningsprojekt som visar att det saknas kunskap om vilken påverkan gruvindustrin har på den samiska markanvändningen. I detta avsnitt hänvisar Sametinget endast till ”Klöcker Larsen, R., Boström, M. och Muonio sameby (2021), De kör över oss ändå: konsekvenser av gruvan i Kaunisvaara för Muonio sameby”. Utifrån formuleringen är det dock sannolikt att Sametinget även avsett att hänvisa till ”Klöcker Larsen, R., Boström, M. och Vilhelmina Södra sameby (2021), Låt renen få igen landet som det var: Konsekvenser av gruvan och vägen på Stihken för Vilhelmina Södra sameby” samt ”Klöcker Larsen, R., Boström, M. och Voernese sameby (2021) – Renen får aldrig betesro: Konsekvenser av gruvan och vägen på Stihken för Voernese sameby”. Rapporterna ingår i samma projekt, vilket genomförts av Stockholm Environment Institute.
41. Syftet med rapporterna var att presentera samebyarnas erfarenheter av gruvverksamhet; i det ena fallet Muonio sameby och Tapuligruvan, i det andra fallet Vilhelmina Södra och Voernese samebyar och Stekenjokkgruvan. Omständigheterna vid båda gruvetableringarna var mycket speciella.
42. Gränsälvscommissionen var ansvarig myndighet vid prövningen av Tapuligruvan. I miljötillståndet från 2010 fanns det endast obetydliga villkor till skydd för

rennäringen. Företaget som var ansvarigt för den ursprungliga etableringen gick i konkurs precis innan signeringen av ett avtal mellan bolaget och samebyn. Innehållet i avtalet är inte känt i detalj, men Klöcker Larsen m.fl. (2021) uppger att samebyn utgick från att rennäringen skulle kunna samexistera med gruvan, i och med att avtalet innefattade praktiska åtgärder för att minska skada på renskötseln samt ekonomisk ersättning i proportion till gruvans intäkter. Eftersom avtalet aldrig signerades uteblev både överenskomna åtgärder och ekonomisk ersättning, vilket rimligtvis försämrade eller rentav omintetgjorde möjligheten till samexistens. Därtill är gruvetableringen belägen i kalvningsland. Det är väl känt att renar är speciellt känsliga för störningar under kalvningsperioden, med effekter såsom en utökad undvikelseszon och risken för att vajorna aborterar eller lämnar de nyfödda kalvarna. Tapuligruvan är alltså mycket större än den planerade verksamheten, belägen i kalvningsland, samt har verkat utan rimliga villkor eller åtgärder för att mildra påverkan på rennäringen.

43. Gällande Stekenjokk var gruvan i drift under perioden 1976–1988. Staten upplät gruvrättigheterna år 1973. Detta föregicks av Stekenjokkutredningen (1971) som utredde gruvverksamheten ur ett företags- och samhällsekonomiskt perspektiv. Utredningen innefattade inte någon egentlig bedömning av påverkan på rennäringen. Stekenjokkgruvan var också belägen i kalvningsland i en svagt undulerande högfjällsmiljö fri från högre växtlighet, vilket innebär att t.ex. buller och gruvans visuella intryck bör vara mer störande för renar på ett större avstånd jämfört med en gruva belägen i skogsmarker i de inre delarna av landet. Slutligen är gruvans speciella lokalisering i vacker fjällmiljö orsak till vad rapporten beskriver som en av de mest ödesdiga effekterna av gruvetableringen, nämligen en utbredd påverkan från turismen, besöksnäringen och friluftslivet, som fortgått och ökat efter avslutad gruvdrift. Denna påverkan är separat från gruvdriften men möjliggjordes genom att en ny väg anlades – idag benämnd Vildmarksvägen – för transporter till och från gruvan. En stor del av påverkan från Stekenjokkgruvan var alltså effekterna från turismen under och efter avslutad gruvdrift. Det är därmed inte möjligt att dra några direkta paralleller mellan den gruvetableringen och den planerade verksamheten.
44. Sammanfattningsvis var båda hänvisade gruvor förenade med speciella omständigheter i form av suboptimala tillståndprocesser. I det ena fallet var detta i form av en äldre tillståndprocess där påverkan på rennäringen inte utreddes, och i det andra fallet medgav Gränsälvscommissionen ett miljötillstånd med obetydliga

villkor för rennäringen kombinerat med att företaget som skulle etablera gruvan gick i konkurs innan ett avtal ämnat att säkerställa fortsatt naturbaserad renskötsel träffades. Vidare har påverkan på rennäringen till stor del berott på gruvornas lokaliseringar. Båda nu nämnda gruvverksamheter var belägna i kalvningsland och i det ena fallet även i en attraktiv fjällmiljö som öppnades upp för turism i och med gruvetableringen. Dessa gruvor kan därmed inte utgöra underlag för en bedömning av möjlig påverkan på rennäringen från gruvverksamhet generellt, särskilt avseende den i sammanhanget mycket begränsade verksamheten som förevarande mål avser. Den ansökta verksamheten är begränsad både vad gäller produktionsstorlek, fysiskt fotavtryck och mänsklig aktivitet, jämfört med ovan nämnda gruvor. Verksamhetsområdet är dessutom beläget i skogsområde utanför kalvningsland. Vidare har bolaget åtagit sig omfattande begränsningar i verksamheten i form av att brytning inte ska ske under vinterhalvåret, vilket är den tid då området främst nyttjas för renskötsel.

45. Samebyarna och deras renskötare besitter gedigen kunskap om deras markanvändning och renskötselns behov, vilket ska beaktas vid tillståndsprovningen. Samtidigt finns det omfattande litteratur i ämnet såsom t.ex. forskningsstudier, rennäringanalyser där samebyar deltagit eller som gjorts av samebyar själva samt information från myndigheter. Denna typ av information måste också beaktas vid bedömningen av påverkan på rennäringen. För det fall relevant litteratur inte överensstämmer med samebyarnas utsagor, bör det krävas att samebyarna har visst underlag för sina påståenden. En annan ordning skulle innebära att samebyarna har monopol på kunskapen kring vilken påverkan en verksamhet har på rennäringen, därtill utan några särskilda beviskrav.
46. Sammantaget har Talga utförligt redogjort för den relevanta forskningen på området och utifrån denna konstaterat att den ansökta verksamheten, med föreslagna skyddsåtgärder, inte påtagligt kommer att försvåra rennäringen i området. De studier som t.ex. Sametinget har redogjort för avser helt andra och mycket mer omfattande verksamheter som inte kan jämföras med den nu ansökta verksamheten. Bolaget motsätter sig således att det skulle finnas ett kunskapsglapp gällande effekterna från den ansökta verksamheten på samebyarnas markanvändning i området, utan menar tvärt om att denna är väl utredd.

47. *Gabna sameby och Saarivuoma sameby har anfört att den betesförlust som verksamheten innebär kräver att renarna förpassas till andra mindre lämpliga områden. Detta ökar markslitage och betesmarkerna nyttjas inte optimalt. Betesbortfallet består både av störningszonen kring verksamheten och transportvägen. Detta kommer att leda till att renarna strövar över till andra betesmarker och sammanblandas med andra vintergrupper i angränsande samebyar.*
48. Etableringen av den planerade gruvan innebär inget ianspråktagande av mark inom Gabna eller Saarivuoma sameby då gruvområdet i sin helhet är beläget inom Talma samebys marker. Nunasvaaravägen kommer dock att behöva stärkas och breddas. Vidare kommer en kraftledning att behöva ledas till området. Vägen sträcker sig ca tre kilometer inom Gabna sameby och uppgraderingen av vägen samt anläggningen av kraftledningsgatan kommer innebära ett direkt betesbortfall om ca 3 hektar.
49. Utöver den direkta betesförlusten, beror förlusten av betesmarker och huruvida renar kommer att ströva till andra betesmarker primärt på till vilken grad renar kommer att störas av och undvika verksamheten. Då ingen grubbrytning kommer att ske mellan oktober och mars, vilket är den huvudsakliga perioden då renar betar i närheten av den planerade verksamhetsområdet, bedöms störningen från verksamheten som helhet vara begränsad. Verksamheten är då begränsad till anrikning av malm, med begränsad bullerspridning och låg mänsklig aktivitet omkring anrikningsverket, samt en låg frekvens av transportrörelser. Därtill kommer gruvan endast vara synlig på maximalt ett fåtal hundra meters håll eftersom verksamheten och transportvägen till största del är omgärdad av skog. Vidare är verksamhetsområdet åt två håll omgärdat av höjder vilka skärmar av området och minskar spridning av buller och ljus.
50. Undvikelsezonen utgör det område runt en verksamhet som fritt strövande renar delvis eller helt undviker att vistas inom. Baserat på tillgänglig forskning om undvikelsezoner kring olika typer av verksamheter menar bolaget att undvikelsezonen runt den planerade verksamheten vintertid sannolikt kommer att vara någon kilometer. Undvikelsezonen från transportvägen bedöms vara ännu mindre, se vidare Bilaga K8 (aktbil. 81) och Bilaga K25 (aktbil. 120).
51. Sammantaget bedöms betesförlusten på grund av den planerade verksamheten vara mycket begränsad och risken för att renar strövar till angränsande samebyar med anledning av verksamheten bedöms också som låg. Att renar från t.ex. Talma

sameby sammanblandas med angränsande samebyars renar kan dock inte uteslutas. Den risken föreligger redan i nuläget, vilket exempelvis torde vara anledningen till att Gabna och Talma samebyar har satt upp ett stängsel längs delar av Torneälven som utgör gräns mellan samebyarna. Något liknande stängsel finns såvitt Talga känner till inte mellan Talma och Saarivuoma samebyars gräns längs Vittangiälven. Talga har åtagit sig att vidta åtgärder för att i första hand minimera och i andra hand kompensera för denna typ av påverkan genom stöd till utökad bevakning och/eller kompensation för merarbete relaterat till sammanblandning av renar, se vidare avsnitt C.3.7.

C.3.2 Barriär mellan betesmarker

52. *Gabna sameby och Sametinget har sammanfattningsvis anfört att renskötseln är beroende av det fria naturbetet och ett sammanhållet naturlandskap. Den sökta verksamheten och transportvägen skapar en barriär mellan betesmarkerna och fragmenterar de funktionella sambanden mellan markerna; t.ex. kommer det funktionella sambandet mellan Gabna samebys marker väster och öster om Vittangi att påverkas. Den ansökta verksamheten kommer även att skära av flera viktiga flyttleder som innebär att renarna varken kan flyttas manuellt eller ströva fritt förbi verksamhetsområdet.*
53. Talga bedömer att undvikelseszonen från verksamheten med största sannolikhet inte kommer sträcka sig söderut över Gabna sameby, se Bilaga K25 (aktbil. 120). Vidare menar Talga, i motsats till Gabna sameby, att områdena av riksintresse för rennäringen omkring Soidulvárri samt Eaddjeroavvi och Mihkkelroavvi inom Gabna sameby inte kommer att påverkas av den planerade verksamheten, se Bilaga K8 (aktbil. 81).
54. Avseende påståendet om påverkan på det funktionella sambandet anför Talga följande. Transporter och personaltrafik från den planerade verksamheten kommer gå på Nunasvaaravägen ner till väg E45. Vägen löper genom Gabnas betesmarker och ett område som är av riksintresse för rennäring söder om Duortnoseatnu (Torneälven) och väster om Bisávárri. En viss påverkan från Nunasvaaravägen sker redan idag. Med anledning av den föreslagna verksamheten kommer dock vägen att behöva breddas och förstärkas. Därtill kommer trafikvolymen att öka.

55. Den beräknade trafikvolym kommer att vara lägre under vintertiden, vilket är den huvudsakliga period då renar betar i området. Trafiken beräknas uppgå till ungefär 70 personbilstransporter per dygn koncentrerade till början och slutet av arbetsdagen, ungefär 35 inkommande bilar på morgonen och 35 utgående bilar på eftermiddagen. Därtill kommer fyra inkommande respektive fyra utgående lastbilstransporter för förbrukningsvaror och produkter ske per dygn. Det är följaktligen frågan om en mycket låg trafiktäthet. Eventuell påverkan kommer att kunna mildras genom åtgärder såsom användande av digitala system för att, i realtid, veta när renar befinner sig nära vägen och relaterade åtgärder i form av hastighetsanpassning och trafikuppehåll för att minska risken för undvikelse och renpåkörningar. Detta kommer underlätta både fri strövning och samlad flytt längs den flyttled som korsas av transportvägen.
56. Utöver påverkan på flyttleden inom Gabna sameby, kommer sannolikt även flyttlederna inom Talma sameby att påverkas. Det finns flyttleder drygt en kilometer nordost om verksamheten och ca 1,5 kilometer sydväst om verksamheten. Dessa flyttleder är inte klassificerade som riksintressen men den senare utgör en så kallad svår passage. Det finns ytterligare en flyttled, som är klassificerad som riksintresse, som är belägen drygt två kilometer söder om den planerade verksamheten. Om samlad flytt företas längs dessa leder bör detta kunna fortgå, i och med att renar som bevakas redan är störda av renskötare, snöskotrar och eventuellt hundar. Därtill har bolaget föreslagit ett villkor om tillfälliga stopp i trafiken på Nunasvaaravägen för att möjliggöra samlade flyttar, se avsnitt D. Fri strövning bedöms också kunna fortgå längs de södra flyttlederna eftersom de löper i utkanten av undvikelsezonen. Avseende påverkan från Nunasvaaravägen görs samma bedömning som för Gabna sameby, se ovan.

C.3.3 Undvikelsezon kring gruvan och transportvägen

57. *Gabna sameby och Saarivuoma sameby har anfört att störningszonen kring verksamheten kommer vara större än vad bolaget påstår och att en majoritet av renarna kommer undvika området. Det är verksamhetens påverkan genom nersmutsning och ökad mänsklig aktivitet som avgöra störningszonens storlek.*
58. Som Talga tidigare har angett har den stora undvikelsezonen (störningszonen), som samebyarna redogjort för inte stöd i tillgänglig forskning. Vintertid bedöms undvikelsezonen sträcka sig en kilometer från den planerade gruvverksamheten då

endast anrikning pågår. Detta innebär att undvikelsezonen inte kommer att överlappa med några riksintressen för rennäring.

59. Talga har baserat den redovisade undvikelsezonen på ett stort antal forskningsstudier, som undersökt undvikelse kring gruvverksamhet och annan typ av mänsklig aktivitet, och satt detta i relation till den aktuella verksamhetens storlek, karaktär och lokalisering i naturmiljön. Utgångspunkten är att ingen gruvbrytning med sprängning, lastning, malmtransport, tippning av gråberg och relaterade kringverksamheter kommer att företas vintertid (oktober–mars). Verksamheten har då snarare karaktären av en mindre industri än en gruva. Den planerade verksamheten är vidare omgärdad av skog så att synbarheten uppgår till maximalt ett fåtal hundra meter.
60. Vetenskapliga studier på området visar på ett starkt samband mellan undvikelse och mängden mänsklig aktivitet. Den mänskliga aktiviteten vintertid inom det planerade verksamhetsområdet, utanför anrikningsverket, kommer i stort sett vara begränsad till transport av avfall till sand- och gråbergsmagasinet två till tre gånger per dag. Därtill visar ett flertal studier att vajor är särskilt känsliga för störningar under och efter kalvningstiden. Eftersom verksamheten är belägen långt ifrån kalvningsland behöver inte detta beaktas i den aktuella prövningen.
61. Utöver mer eller mindre kontinuerligt buller från gruvverksamheten kommer sprängningar vid gruvan att ge upphov till momentant buller, vibrationer och luftstötter under barmarksperioden. Exakt hur renar reagerar på vibrationer och luftstötter har inte blivit föremål för vetenskapliga undersökningar. Dock, givet att sprängningarna endast kommer ske ett fåtal gånger per vecka under barmarksperioden, bedöms de endast ge upphov till en begränsad typ av störning i form av en direkt men snabbt övergående skrämsel och/eller flyktreaktion för de få strövenar som möjligen kan befinna sig i området under denna tid på året. Under tiden för vinterbetet och flyttperioder, då fler renar befinner sig i området, kommer inga sprängningar att genomföras. Påverkan från sprängningarna bedöms därmed sammantaget vara begränsade.
62. Gällande nersmutsning som en bidragande orsak till uppkomsten av undvikelsezonen kommer detta att kunna minimeras genom olika åtgärder för att begränsa spridningen av damm, se avsnitt C.3.4. Samebyarnas bedömning av undvikelsezonen är baserad dels på erfarenhet där hänvisning görs till andra existerande gruvor

i området samt på den maximala storleken av undvikelsezoner kring gruvor som återges i Skarin & Åhman (2014), för utvecklat resonemang om undvikelsezoner se Bilaga K8 (aktbil. 81). I båda fallen är gruvorna som avses inte jämförbara med den planerade verksamheten vad gäller storlek, karaktär och mängden mänsklig aktivitet, samt i vissa fall även lokalisering med avseende på naturmiljö (arktisk tundra kontra undulerande skogsland). Dessa aspekter måste tas i beaktande vid en bedömning av storleken på undvikelsezonen.

C.3.4 Damning

63. *Gabna sameby, Saarivuoma sameby och Lotta Lagermalm har sammanfattningsvis anfört att damm från verksamheten och transportvägen kommer att lägga sig på snön och hindra renarna från att tillgodogöra sig snön samt att lukta sig till laven under snön. Därtill påverkar damm lavens tillväxt negativt under barmarksäsongen.*
64. Som Talga tidigare har redovisat bedöms damm främst uppkomma vid interna och externa transporter. Damm kan även uppstå vid sprängning och krossning av berg samt lastning och lossning av gråberg och malm. Påverkan är vidare högst lokal. Eftersom inget arbete sker i dagbrott vintertid och området är snötäckt bedöms damning inte uppstå under denna del av året. Talga anser att föreslaget villkor är tillräckligt för att hantera miljökonsekvenser kopplat till damning. Detta är tillräckligt för att hantera eventuell påverkan på lav i området, särskilt eftersom verksamheten är relativt liten och inget traditionellt sandmagasin kommer etableras, vilket innebär att damningen från verksamheten kommer att bli mycket begränsad. Vidare kommer det dammande materialet i fråga inte heller vara farligt vare sig vad gäller partikelstorlek (låga halter av PM10 och PM2.5) eller komposition (låga halter metaller och andra potentiellt hälsovådliga ämnen). I övrigt hänvisas till avsnitt B.9 och B.17.2 i komplettering I (aktbil. 69).
65. Talga har vidare åtagit sig följande åtgärder för att minimera damning:
- (i) dammbekämpning kommer att ske med vatten och bindemedel;
  - (ii) koncentratet som transporteras från gruvområdet kommer att vara täckt, vilket i sin tur eliminerar risk för damning under transport;
  - (iii) damning från upplag och avfallsanläggningar kommer att minimeras genom adekvat design, och

- (iv) övervakning av damning kommer att ske för att tillse att de åtgärder som vidtas är tillräckliga.

C.3.5 Stängsel runt gruvområdet och transportvägen

66. *Gabna sameby har uttryckt en oro för påverkan på renarna från stängsel runt gruvområdet och längs transportvägen. Stängsel kan både skapa en barriäreffekt mellan samebyns betesområde och fungera som en vägvisare för strövande renar.*
67. Talga har tidigare framfört att industriområdet kommer att behöva stängslas in. Hur staketet ska utformas i detalj ska dock bestämmas i samråd med Talma och Gabna samebyar. Aspekter som särskilt kommer att beaktas vid stängslets utformning är dels att minimera stängsling i den mån det är möjligt till att endast finnas runt viktig infrastruktur och områden där aktiviteter äger rum, dels att välja den typ av stängsel som är mest lämpad för att hålla renarna borta från farliga områden.
68. Talga planerar inte att sätta upp stängsel längst hela Nunasvaaravägen, utan stängslen ska endast sättas upp i den mån det är nödvändigt och i samråd med samebyarna. Stängslen som Talga sätter upp kommer därmed inte skapa en barriäreffekt eller fungera som en vägvisare för strövande renar.

C.3.6 Stress och stödutfodring påverkar renars hälsa

69. *Gabna sameby och Saarivuoma sameby har påtalat att verksamheten kommer att öka stressen hos renarna, vilket påverkar deras hälsa negativt och leder till viktminskning, särskilt under vintern då energiförbrukningen är som lägst. Vidare har Gabna sameby anfört att förlusten av betesmarker kommer att kräva stödutfodring, vilket innebär ökade kostnader för samebyn. Därtill är stödutfodring inte lika näringsrikt för renar och kan påverka deras metabolism samt innebära att renarna samlas på en mindre yta, vilket ökar smittspridningen av allvarliga sjukdomar.*
70. Avseende påverkan på rennäringen från den planerade verksamheten och transporter på Nunasvaaravägen hänvisar bolaget till avsnitt C.3.1–C.3.3.
71. Talga instämmer i Gabna samebys påstående om att det finns vissa problem med stödutfodring. Dock är effekterna från stödutfodring i grunden positiva då det t.ex. kan medföra högre reproduktion och kalvvikt. Därtill är utökad utfodring en av orsakerna till att den svenska renstammen är i bättre skick och mer livskraftig idag

än för 50–60 år sedan. Idag förekommer regelbunden stödutfodring inom Gabna sameby, vid bl.a. samlingar, skiljning och flytt samt även i viss mån för att hålla kvar och hålla ihop renarna så länge som möjligt i vinterbetet (se Laevas & Gabna samebyar, februari 2018: Fördjupad konsekvensanalys över påverkan på rennäringen av LKAB:s gruvverksamhet i Kiruna).

72. Sammantaget bedömer bolaget att risken för att verksamheten kommer att störa betesron och öka stressen för renarna som strövar i området är betydligt mindre än vad Gabna och Saarivuoma samebyar har anfört. Utifrån det underlag som bolaget har redovisat om påverkan på rennäringen bedömer bolaget att den planerade verksamheten sannolikt inte kommer medföra att det kommer vara nödvändigt med stödutfodring i någon högre utsträckning än vad som sker idag. För det fall någon påverkan skulle uppstå, i form av störd betesro, stress, och behov av stödutfodring, bör detta följas upp inom ramen för det årliga samrådet. Utifrån resultatet av dessa samråd kan det vara nödvändigt för bolaget att vidta ytterligare åtgärder.

C.3.7 Merarbete

73. *Gabna sameby, Saarivuoma sameby och Lotta Lagermalm har sammanfattningsvis anfört att den sökta verksamheten kommer att innebära merarbete i form av bl.a. bevakning av transportvägen, kontakt med lastbilschaufförer, hantering av påkörda renar och sammanblandning med andra samebyar.*
74. Talga har tidigare redovisat att bolaget är införstådda med att verksamheten kan innebära merarbete för framförallt Talma och Gabna samebyar. Renskötarna kan vidare komma att behöva arbeta mer och annorlunda för att motverka konsekvenser av gruvprojektet. Arbetsmoment och kostnader som kan tillkomma innefattar extra behov av stängsel och inhägnader; ökat behov av arbetskraft för övervakning och samlingar av renar; kostnader relaterade till ett ökat användande av snöskotrar och annan teknisk utrustning samt eventuella kostnader för vård av sjuka djur.
75. Bolaget anser inte att samebyarna ska behöva stå för dessa kostnader själva utan har åtagit sig att hjälpa eller kompensera samebyarna. Talga förstår nödvändigheten av att stödja samebyn ekonomiskt vid behov och bolaget kommer verka för att ett avtal utarbetas med avsikt att reglera denna typ av skada för samebyarna, se vidare Bilaga B13 (aktbil. 28).

76. Avseende Saarivuoma sameby är bolagets uppfattning att den planerade verksamheten inte kommer medföra någon påverkan i form av merarbete för samebyn. Som angetts ovan är det osannolikt att renar från Talma sameby i högre utsträckning skulle ströva norrut och sammanblandas med Saarivuoma samebyars renar som ett resultat av den planerade verksamheten. För det fall så skulle ske är bolaget dock villigt att vidta åtgärder för att minimera denna påverkan och i det fall det är nödvändigt kompensera Saarivuoma sameby för eventuell merkostnad.

C.3.8 Kumulativa effekter

77. *Gabna sameby och Sametinget har sammanfattningsvis anfört att renskötseln redan är starkt begränsad av exploateringar från skogsindustri, gruvverksamheter, infrastruktur, turism och friluftsliv, rymdverksamhet, skoterkörning m.m. Detta innebär att omfattande kumulativa effekter skulle uppstå vid en eventuell gruvetablering i Nunasvaara. Det ska göras en samlad bedömning av vilka konsekvenser verksamheten kommer innebära för renskötseln inom alla tre samebyar, både planerad och befintliga verksamheter och påverkan på samebyarnas funktionella samband ska vägas in. Det är den ytterligare belastningen från verksamheten, på den redan påverkade rennäringen, som ska bedömas.*
78. Utifrån bolagets utredning är de kumulativa konsekvenserna för rennäringen inom Gabna och Talma samebyar, som är kopplade till antropogena aktiviteter och strukturer, betydligt mindre än de som presenterats av samebyarna. Den kumulativa påverkan bedöms vara större inom Gabna sameby. Inom Talma sameby bedöms den kumulativa påverkan vara relativt liten jämfört med många andra samebyar. Detta beror på en jämförelsevis låg nivå av konkurrerande markanvändning med t.ex. ett begränsat skogsbruk, en begränsad samhällsutbyggnad och infrastruktur såsom vägar, en avsaknad av vindkraftsparker och vattenreglering m.m. Baserat på den planerade verksamhetens lokalisering, omfattning och karaktär, bedöms den samlade kumulativa påverkan inte förändras i någon större utsträckning på grund av etableringen.
79. Saarivuoma sameby kommer inte att påverkas direkt av den planerade verksamheten. I den mån indirekt påverkan, i form av sammanblandning med Talma samebys renar, skulle uppstå bedöms den vara så pass begränsad att det inte föreligger ett behov av att genomföra en särskild kumulativ konsekvensbedömning för Saarivuoma sameby.

80. Sammantaget bedöms de kumulativa effekterna för rennärigen inom Gabna, Talma och Saarivuoma samebyar vara betydligt mindre än vad som anförts av samebyarna. Bidraget från den planerade verksamheten till de kumulativa konsekvenserna för samebyarna bedöms vara liten. I övrigt hänvisas till i avsnitt B.17.1 i komplettering I (aktbil. 69) samt Bilaga K8 (aktbil. 81).

C.3.9 Riksintresse

81. *Sametinget har anförts att mot bakgrund av rådande förhållanden, t.ex. fragmentering och omfattningen av exploateringar, kan i princip all kvarvarande betesmark vara av sådan vikt för renskötseln att den antingen ska klassificeras som riksintresse eller i vart fall åtnjuta skydd såsom ett område av betydelse för renskötseln. Även om ett område inte är utpekat som ett riksintresse för rennärigen kan en åtgärd som vidtas vara otillåten p.g.a. de konsekvenser den bedöms ha för ett riksintresseområde.*
82. Av bestämmelsen i 3 kap 5 § miljöbalken framgår att mark- och vattenområden som har betydelse för rennärigen så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande. Av förarbetena framgår att uttrycket *så långt möjligt* innefattar en avvägning mellan det skyddade intresset och motstående intressen. Vid avvägningen ska samhällsekonomiska hänsynstagande och konsekvenser för enskilda beaktas. Enbart ekonomiska hänsynstaganden får inte äventyra de värden som bestämmelsen avser att skydda, annat än om en samlad bedömning i enlighet med 3 kap. 1 § miljöbalken visar att detta främjar en från allmän synpunkt god hushållning. Vidare framgår det att uttrycket *påtagligt kan försvåra* utesluter bagatellartad påverkan. Det är endast sådana åtgärder som kan ha en bestående negativ inverkan på det aktuella intresset eller som tillfälligt kan ha en mycket stor negativ påverkan på detta som åsyftas (prop. 1997/98:45 del 2, s 30 och 31–32).
83. Det bortfall av betesmarken som uppkommer av den sökta verksamheten för Talma sameby innebär inte ett påtagligt försvårande för rennärigen. Bolaget bedömer att påverkan från den planerade verksamheten är så pass begränsad att den inte kan anses påtagligt påverka vare sig de områden som är klassificerade som riksintresse eller övriga betesmarker i närheten av verksamheten. Därtill fungerar samexistens mellan rennärigen och gruvdrift på åtskilliga platser med signifikant kumulativ

påverkan på rennärings från t.ex. skogsnäring, vattenkraft, industri, vägar och samhällen.

84. Frågan om klassificering av riksintresse faller utanför prövningsramen av förevarande mål och bolaget avser därför inte att bemöta den invändningen närmare.

85. *Gabna sameby och Sametinget har anfört att den sökta verksamheten kommer försvåra rennäringens bedrivande på ett sådant sätt att bolaget ska redovisa en avvägning mellan oförenliga riksintressen enligt 3 kap. 10 § miljöbalken.*

86. Mot bakgrund av det som framförts ovan och utredningarna som Talga har redovisat i förevarande mål konstaterar bolaget att påverkan på renskötelsen för Talma och Gabna samebyar kommer bli relativt liten. Eftersom verksamheten inte påtagligt kommer att försvåra rennärings och den planerade verksamheten kan samexistera med rennärings är det inte nödvändigt att göra en avvägning mellan riksintressen enligt 3 kap. 10 § miljöbalken. Om domstolen trots detta skulle anse det nödvändigt att göra en avvägning mellan riksintressena är det bolagets uppfattning att riksintresset för värdefulla ämnen eller material ska ges företräde så att fyndigheten kan utvinnas. I övrigt hänvisar bolaget till avsnitt B.17.3 i komplettering I (aktbil. 69).

C.3.10 Rennäringsanalyserna

87. *Gabna sameby, Talma sameby och Sametinget har hänvisat till rennäringsanalyserna som har getts in i målet avseende frågor om renskötelsens bedrivande, pågående intrång och begränsningar i samebyns markanvändning samt påverkan på renskötelse från den ansökta verksamheten.*

88. Talga har beaktat Talma samebys rennäringsanalys både i ansökan och åtagit sig att genomföra förebyggande och skadereducerande åtgärder för att motverka eventuell påverkan som tagits upp i rennäringsanalysen, se avsnitt E.4 i ansökan (aktbil. 1) och Bilaga B13 (aktbil. 28). Avseende Gabna samebys rennäringsanalys har bolaget bemött Gabna samebys synpunkter och föreslagit skyddsåtgärder, se bemötande 2020-08-19 (aktbil. 56).

D. Villkorsförslag

89. *Länsstyrelsen har anfört att mark- och miljödomstolen behöver föreskriva villkor som begränsar de mest bullrande delarna av verksamheten mellan oktober–april. Vidare anses det nödvändigt med ett villkor för att reglering av transportrörelser under kortare perioder då flytt av renar sker i gruvans närområde. Därtill anser länsstyrelsen att bolaget behöver förtydliga huruvida det ska utgå någon delegation till tillsynsmyndigheten i syfte att meddela ytterligare föreskrifter eller villkor med ledning av resultatet av genomförda samråd mellan bolaget och samebyn.*
90. Bolaget har åtagit sig att brytningen endast kommer ske under månaderna april till september. Detta begränsas även av villkoret om att sprängningar endast får utföras under dessa månader. Verksamheten som helhet kommer därmed att vara mindre störande under den huvudsakliga period då renar betar i närheten av det planerade verksamhetsområdet. Denna åtgärd bedöms vara den enskilt viktigaste åtgärden för att minimera påverkan på rennäringen.
91. Avseende bullret från den övriga verksamheten har Talga låtit utföra bullernivåberäkningar som visar att riktvärdena i Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller (Naturvårdsverket, 2015) kan innehållas och föreslagit bullervillkor i enlighet med riktvärdena. Vidare har Talga bedömt att en undvikelsezon om ca en kilometer är rimlig utifrån modellerad bullerspridning. Modelleringen visar en ekvivalent ljudnivå om ca 40 dBA sträcker sig som mest ca 1 kilometer från anrikningsverket. 40 dBA motsvarar en ungefärlig bakgrundsljudnivå i en skogsbygd med 5 m/s vind. Vidare genereras buller vid anrikningsprocessen främst i lägre frekvensområden där renars hörsel är betydligt mindre känslig än människors.
92. Mot bakgrund av detta anser Talga att föreslagna villkor och åtaganden är tillräckliga för att begränsa påverkan från buller på rennäringen. För närmare redogörelse i fråga om buller hänvisas till avsnitt E.7 i ansökan (aktbil. 1) med hänvisade underbilagor, avsnitt B.9 i komplettering I (aktbil. 69) med hänvisade underbilagor och avsnitt C.15 i komplettering II (aktbil. 109) med hänvisade underbilagor.
93. Avseende transportrörelser från verksamheten bedöms bolaget endast ha rådighet över transportererna och personaltrafiken på Nunasvaaravägen. När transportererna från

verksamheten kommer ut på väg E45 utgör trafiken från Talgas verksamhet en så begränsad del av den totala trafiken att den inte ska prövas inom ramen för ansökan, se vidare avsnitt C.2.

94. Trafikrörelserna på Nunasvaaravägen kommer öka som ett resultat av verksamheten. Den ökande trafiken innebär en ökad risk för påkörning av renar. Talga avser att samarbeta med vägföreningen för att se till att en lämplig hastighetsbegränsning kan införas samt att varningsskyltar för renar kan sättas upp på relevanta platser. Hastigheter bör om möjligt ytterligare begränsas under tidsperioder då det finns jämförelsevis fler renar i närområdet. Talga kommer även låta undersöka huruvida det finns möjlighet att etablera ett digitalt system, t.ex. genom GPS, som gör det möjligt att i realtid veta när renar befinner sig nära vägen och då trafik kan behöva bromsas in och/eller stoppas för att underlätta för renarna att korsna vägen. Detta särskilt för att undvika påkörning vid fritt strövande renar. Bolaget har också övervägt att använda applikationen Porokello. Genom applikationen kan anställda registrera observerade renar så att renens position syns i alla användares telefoner. Förare på Nunasvaaravägen blir på så sätt förvarande i realtid när en ren har iakttagits i närheten av vägen.
95. För att minimera påverkan och säkerställa ett nära samarbete och utbyte av information mellan bolaget och berörda renskötare har Talga föreslagit att mark- och miljödomstolen meddelar ett villkor avseende samråd. Talgas avsikt har varit att även regleringen av transporter på Nunasvaaravägen ska ske i samråd med berörda samebyar. Talga anser dock att för det fall det sker organiserade flyttar av större delen av renhjorden finns anledning att stoppa trafiken på Nunasvaaravägen under den tiden flytten sker. Därför föreslår Talga följande villkor för att tillmötesgå detta behov.
- (9) När Talma respektive Gabna sameby i samband med flytt av renar passerar Nunasvaaravägen ska bolaget under en period om upp till fyra (4) timmar avstå från samtliga transporter med lastbil och personalförare på vägen. Detta gäller under förutsättning att berörd sameby underrättar bolaget minst en (1) vecka innan flytt över Nunasvaaravägen ska ske, samt att berörd sameby minst två (2) timmar innan fyratimmarsperioden startar meddelar bolaget om behovet. När gruppen av renar passerat över vägen får bolaget återuppta trafiken. Totalt sett får samebyarna maximalt avbryta trafiken vid fyra

tillfällen per år. För det fall det skulle uppkomma fara för människors liv eller hälsa, eller betydande skador på egendom till följd av ett tillfälligt uppehåll i trafiken får bolaget återuppta trafiken.

96. Avseende länsstyrelsens synpunkt om att bolaget behöver förtydliga huruvida det ska utgå någon delegation till tillsynsmyndigheten i syfte att meddela ytterligare föreskrifter eller villkor med ledning av resultatet från genomfört samråd anför Talga följande.
97. En allmän utgångspunkt vid villkorsskrivning är att tillståndshavaren ska ha rättsliga och faktiska förutsättningar att klara de krav som villkoret innebär (se bl.a. NJA 2004 s. 421). Det ska vara möjligt för verksamhetsutövaren att överblicka vilka åtgärder som potentiellt kommer behöva vidtas. Därtill får mark- och miljödomstolen enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken endast överlåta åt en tillsynsmyndighet att besluta om villkor av mindre betydelse.
98. Syftet med bolagets föreslagna villkor är att rennäringen i Talma och Gabna sameby ska kunna fortgå och att skada för rennäringen i första hand ska förebyggas och minimeras. Detta görs lämpligen genom samråd och utifrån utfallet ska verksamhetens negativa påverkan på rennäringen minimeras. Enligt bolaget är åtgärderna som kan komma att genomföras som ett resultat av samråden så pass generella och potentiellt omfattande att delegation till tillsynsmyndigheten inte är möjligt. Bolaget anser inte att resultatet av samrådet är av mindre betydelse och torde därför generellt sett inte kunna delegeras. Utöver föreslagna villkor anser bolaget inte att de finns något tillräckligt avgränsat område som skulle vara lämpligt att delegera till länsstyrelsen. För det fall länsstyrelsen anser att det finns något specifikt och avgränsat område av mindre betydelse som lämpligen borde delegeras är bolaget öppet för ett sådant förslag.

Stockholm den 31 oktober 2022
Talga AB, genom

Joel Mårtensson

Helles Stoytcheva

Nils Lundahl